

กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา : กฎหมายลิขสิทธิ์

เนติบัณฑิตยสภา

7 สิงหาคม 2568

ดร. ธรรมนุญ พิทยาภรณ์

อธิบดีผู้พิพากษาศาลภาคีอากรกลาง

การปฏิวัติอุตสาหกรรม ครั้งที่ 4

- เทคโนโลยี → การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Disruption) : ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence/A.I.)
- กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา

กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา

- ผู้บรรยาย 3 คน
- กฎหมายลิขสิทธิ์และลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ
- กฎหมายเครื่องหมายการค้า

- ตำราและเอกสารที่ใช้ : คำอธิบายกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของเนติบัณฑิตยสภา, คำอธิบายกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของ ม.สุโขทัยธรรมาธิราช, คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์ของ อ.ธัชชัย ศุภผลศิริ, พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537, พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2565, อนุสัญญากรุงเบิร์นฯ ฉบับแก้ไข ปี ค.ศ.1971, ความตกลง TRIPs, สนธิสัญญาว่าด้วยลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก, ฯลฯ

ทรัพย์สินทางปัญญาคืออะไร

- สิ่งสร้างสรรค์จากความคิด เช่น สิ่งประดิษฐ์ งานวรรณกรรม งานศิลปกรรม สัญลักษณ์ ชื่อ และงานที่ใช้ในทางการค้า ฯลฯ

ทรัพย์สินทางปัญญาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1. **ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม** สิทธิบัตรการประดิษฐ์ เครื่องหมายการค้า การออกแบบทางอุตสาหกรรม และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เป็นต้น
2. **ลิขสิทธิ์** งานวรรณกรรม ได้แก่ นิยาย บทร้อยกรอง ละคร ภาพยนตร์ เพลง งานศิลปกรรม ได้แก่ ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพถ่าย งานประติมากรรม และการออกแบบทางสถาปัตยกรรม รวมถึงสิทธิของศิลปินในการแสดง ผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียง ผู้แพร่เสียงแพร่ภาพรายการทางวิทยุและโทรทัศน์ เป็นต้น

การคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ในระดับระหว่างประเทศ

ทรัพย์สินทางปัญญาทั้งสองประเภทได้รับการคุ้มครองตามข้อตกลงระหว่างประเทศแบบพหุภาคีที่สำคัญในยุคแรก ๆ ของโลก 2 ฉบับ คือ

1. อนุสัญญากรุงปารีสเพื่อการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม ค.ศ.1883 (Paris Convention for the Protection of Industrial Property (1883)) (ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฉบับนี้ตั้งแต่วันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ.2551)

2. อนุสัญญากรุงเบิร์นเพื่อการคุ้มครองงานวรรณกรรมและ
ศิลปกรรม ค.ศ.1886 (Berne Convention for Protection
of Literary and Artistic Works (1886)) (ประเทศไทยเข้า
เป็นภาคีอนุสัญญาฉบับนี้ตั้งแต่วันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ.2474)

ปัจจุบันอนุสัญญาทั้งสองฉบับอยู่ในความดูแลโดย
องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual
Property Organization/WIPO)

ในประเทศต่าง ๆ มีการบัญญัติกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ในหลายด้าน ได้แก่

1. ลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียง (Copyright and Related Rights/Neighbouring Rights)
2. เครื่องหมายการค้า (Trademarks)
3. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications)
4. การออกแบบทางอุตสาหกรรม (Industrial Designs)
5. สิทธิบัตร (Patents)
6. แบบผังภูมิวงจรรวม (Layout-Designs of Integrated Circuits)
7. ความลับทางการค้า (Undisclosed Information/Trade Secrets)
8. การคุ้มครองพันธุ์พืช (Plant variety Protection)
9. อื่น ๆ

ข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่สำคัญ
มีหลายฉบับ ได้แก่

- สนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty) (ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาฉบับนี้ตั้งแต่วันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ.2552)

- ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade – Related Aspects of Intellectual Property Rights/TRIPs) (ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2538 และผูกพันตามความตกลง TRIPs ในเวลาต่อมา)

- อนุสัญญากรุงโรมเพื่อการคุ้มครองนักแสดง ผู้ผลิต สิ่งบันทึกเสียง และองค์การแพร่เสียงแพร่ภาพ (Rome Convention for the Protection of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organizations)

- สนธิสัญญาว่าด้วยลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO Copyright Treaty) (ประเทศไทยผูกพันตามสนธิสัญญานี้ตั้งแต่วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2565)

- สนธิสัญญาว่าด้วยการแสดงและสิ่งบันทึกเสียงขององค์การ
ทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO Performances and Phonograms
Treaty) (ขณะนี้มีการร่างกฎหมายลิขสิทธิ์เพื่อให้สอดคล้องกับ
สนธิสัญญาดังกล่าว และประเทศไทยอาจเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาดังกล่าว
ในอนาคต)

- สนธิสัญญามาร์ราเคชเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึง
งานที่มีการโฆษณาแล้วสำหรับคนตาบอด คนพิการทางการเห็น และ
คนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ (Marrakesh Treaty to Facilitate Access
to Published Works for Persons Who are Blind, Visually
Impaired or Otherwise Print Disabled) (ประเทศไทยเป็นภาคี
สนธิสัญญาดังกล่าวตั้งแต่วันที่ 28 เมษายน พ.ศ.2562)

- พิธีสารมาดริดหรือพิธีสารที่เกี่ยวกับความตกลงมาดริด เรื่อง การจดทะเบียนระหว่างประเทศของเครื่องหมาย (Protocol Relating to the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks) (ประเทศไทยเป็นภาคี พิธีสารฉบับนี้ตั้งแต่วันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ.2560)
- สนธิสัญญากรุงเป่ย์จิง หรือกรุงปักกิ่งว่าด้วยการแสดงเป็น ภาพและเสียง (Beijing Treaty on Audiovisual Performances 2012)

การศึกษากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาจำเป็นต้องศึกษาข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีด้วย ทั้งนี้เพราะกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาโดยทั่วไปที่ใช้บังคับเป็นกฎหมายที่บัญญัติเพื่อให้สอดคล้องหรือรองรับหรืออนุวัติการตามข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี ในหลายกรณีมีการบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีแนวโน้มจะเป็นภาคีในอนาคตด้วย

ในกรณีของกฎหมายลิขสิทธิ์ มาตรา 4 ของ พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 บัญญัติว่า “การโฆษณา หมายความว่า การนำเสนอจำลอง ของงานไม่ว่าในรูปหรือลักษณะอย่างใดที่สร้างขึ้นโดยความยินยอมของ ผู้สร้างสรรค์ออกจำหน่าย โดยนำเสนอจำลองนั้นมีปรากฏต่อสาธารณชน เป็นจำนวนมากพอสมควรตามสภาพของงานนั้น แต่ทั้งนี้ไม่หมายความรวมถึง การแสดงหรือการทำให้ปรากฏซึ่งนาฏกรรม ดนตรีกรรม หรือ ภาพยนตร์ การบรรยายหรือการปาฐกถาซึ่งวรรณกรรม การแพร่เสียง แพร่ภาพเกี่ยวกับงานใด การนำศิลปกรรมออกแสดงและการก่อสร้าง งานสถาปัตยกรรม” ซึ่งเป็นการบัญญัติให้สอดคล้องกับอนุสัญญา กรุงเบิร์นเพื่อการคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม ค.ศ.1971

ข้อ3(3)

“(3) The expression “published works” means works published with the consent of their authors, whatever may be the means of manufacture of the copies, provided that the availability of such copies has been such as to satisfy the reasonable requirements of the public, having regard to the nature of the work. The performance of a dramatic, dramatico-musical, cinematographic or musical work, the public recitation of a literary work, the communication by wire or the broadcasting of literary or artistic works, the exhibition of a work of art and the construction of a work of architecture shall not constitute publication.

งานที่โฆษณา หมายถึง งานที่โฆษณาไม่ว่าโดยวิธีใดในการ
จัดทำสำเนา โดยความยินยอมของผู้สร้างสรรค์ หาก
สำเนาที่จัดทำขึ้นมีจำนวนมากเพียงพอตามความต้องการ
ของสาธารณชนอย่างสมเหตุผลตามสภาพของงานนั้น
สำหรับการแสดงหรือนำออกแสดงซึ่งนาฏกรรม ภาพยนตร์
หรือดนตรีกรรม การบรรยายหรือการปาฐกถาซึ่งงาน
วรรณกรรม การแพร่เสียงแพร่ภาพงานวรรณกรรมและ
ศิลปกรรม การนำงานศิลปกรรมออกแสดง และการก่อสร้าง
งานสถาปัตยกรรม ไม่ถือว่าเป็นการโฆษณา

มาตรา 4 ของ พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 บัญญัติว่า
“วรรณกรรม หมายความว่า งานนิพนธ์ที่สร้างขึ้นทุกชนิด เช่น
หนังสือ จุลสาร สิ่งเขียน สิ่งพิมพ์ ปาฐกถา เทศนา คำปราศรัย
สุนทรพจน์ และให้หมายความรวมถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วย”

เพื่อให้สอดคล้องกับ ข้อ 10 (1) ของข้อตกลง TRIPs
ที่บัญญัติว่า “1. Computer programs...shall be protected as
literary works under the Berne Convention (1971).

โปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้ได้รับการคุ้มครองในประเภทงาน
วรรณกรรมตามอนุสัญญากรุงเบิร์นฉบับ ค.ศ.1971

มาตรา 4 ของ พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 (แก้ไขโดย พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2558) ที่บัญญัติว่า “ข้อมูลการบริหารสิทธิ หมายความว่า ข้อมูลที่บ่งชี้ถึงผู้สร้างสรรค์ งานสร้างสรรค์ นักแสดง การแสดง เจ้าของลิขสิทธิ์ หรือระยะเวลาและเงื่อนไขการใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ ตลอดจนตัวเลขหรือรหัส แทนข้อมูลดังกล่าว โดยข้อมูลเช่นนี้ติดอยู่ หรือปรากฏเกี่ยวข้องกับงานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิ่งบันทึกการ
แสดง”

มีข้อความที่คล้ายกับบทบัญญัติของสนธิสัญญาว่าด้วยลิขสิทธิ์ขององค์การ
ทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO Copyright Treaty 1996) ในข้อ12(2)
ที่บัญญัติว่า “As used in this Article, “rights management
information” means information which identifies the work,
the author of the work, the owner of any right in the work, or
information about the terms and conditions of use of the work,
and any numbers or codes that represent such information,
when any of these items of information is attached to a copy
of a work or appears in connection with the communication of
a work to the public.”

“ข้อมูลการบริหารสิทธิ” หมายความว่า ข้อมูลที่บ่งชี้ถึง
งาน ผู้สร้างสรรค์งาน เจ้าของสิทธิใดๆ ในงาน หรือข้อมูล
เกี่ยวกับระยะเวลาและเงื่อนไขในการใช้งาน และตัวเลข
หรือรหัสแทนข้อมูลดังกล่าว โดยข้อมูลดังกล่าวติดอยู่กับ
สำเนางาน หรือปรากฏเกี่ยวข้องกับการเผยแพร่งานต่อ
สาธารณชน

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา ที่เกี่ยวข้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศ

- ฎ. 3689/2551
- ฎ. 8834/2542

คำพิพากษาฎีกาที่ 3689/2551

“...ผู้เสียหายเป็นนิติบุคคล...ตามกฎหมายประเทศไทยปุ่่น
และเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในฐานะผู้สร้างสรรค์งานศิลปกรรม
ภาพตัวการ์ตูนโดราเอมอน งานดังกล่าวมีการโฆษณาครั้งแรก
เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2512 ที่ประเทศไทยปุ่่นซึ่งเป็นภาคีแห่ง
อนุสัญญากรุงเบอร์น์ว่าด้วยการคุ้มครองงานวรรณกรรมและ
ศิลปกรรมที่ประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย

“...การตีความว่า งานศิลปกรรมภาพตัวการ์ตูน
อันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายเดิมซึ่งมีอายุการคุ้มครอง 30 ปี มีอายุ
แห่งความคุ้มครองขยายออกไปเป็น 50 ปี นับแต่มีการโฆษณา
งานเป็นครั้งแรกดังกล่าว โดยผลของพระราชบัญญัติฉบับใหม่
(พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537) นอกจากจะเป็นการตีความไปตาม
บริบทของกฎหมายทั้งฉบับแล้ว ยังสอดคล้องกับหลักการเบื้องต้น
เกี่ยวกับอายุแห่งความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในอนุสัญญากรุงเบอร์น
ว่าด้วยการคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรมที่ประเทศไทย
เข้าเป็นสมาชิก...”

ข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ที่ประเทศไทยเป็นภาคี

- อนุสัญญากรุงเบิร์นเพื่อการคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม (Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works)
- ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights/TRIPs)

- สนธิสัญญามาร์ราเคชเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงงานที่มีการโฆษณาแล้วสำหรับคนตาบอด คนพิการทางการเห็น และคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ (Marrakesh Treaty to Facilitate Access to Published Works for Persons Who are Blind, Visually Impaired or Otherwise Print Disabled)
- สนธิสัญญาว่าด้วยลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO Copyright Treaty 1996)

อนุสัญญากรุงเบิร์นเพื่อการคุ้มครองงานวรรณกรรม
และศิลปกรรม ค.ศ.1886
(Berne Convention for the Protection of
Literary and Artistic Works 1886)

การแก้ไข

- Berne Convention 1886
 1. The Diplomatic Conference of 1896 (Paris)
 2. The Diplomatic Conference of 1908 (Berlin)
 3. Additional Protocol of 1914 (Berne)
 4. The Diplomatic Conference of 1928 (Rome)
 5. The Diplomatic Conference of 1948 (Brussels)
 6. The Diplomatic Conference of 1967 (Stockholm)
 7. The Diplomatic Conference of 1971 (Paris)
- WIPO Copyright Treaty of 1996 (Geneva)

ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวเนื่องกับการค้า
(Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual
Property Rights /TRIPs)

ข้อตกลงก่อตั้งองค์การการค้าโลก

GATT 1994

GATS

TRIPs

Dispute Settlement Understanding

ฯลฯ

สนธิสัญญาว่าด้วยลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก
(WIPO Copyright Treaty 1996/WCT)

- ข้อตกลงพิเศษที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญากรุงเบิร์นฯ
- เป็นสนธิสัญญาฉบับหนึ่งที่เรียกว่าเป็น
“สนธิสัญญาในเรื่องของอินเทอร์เน็ต”

- กำหนดให้ประเทศภาคีบัญญัติกฎหมายคุ้มครองข้อมูลการบริหารสิทธิ และมาตรการทางเทคโนโลยี ฯลฯ

- พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2565 ที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ระบุว่า เหตุผลสำคัญประการหนึ่งในการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวคือ เพื่อให้การเป็นไปตามสนธิสัญญาว่าด้วยลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกที่ไทยจะเข้าเป็นภาคี

ข้อมูลการบริหารสิทธิ

“มาตรา 4 ของ พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 (แก้ไขโดย พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2558) ที่บัญญัติว่า “ข้อมูลการบริหารสิทธิ หมายความว่า ข้อมูลที่บ่งชี้ถึงผู้สร้างสรรค์ งานสร้างสรรค์ นักแสดง การแสดง เจ้าของลิขสิทธิ์ หรือระยะเวลาและเงื่อนไขการใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ ตลอดจนตัวเลขหรือรหัส แทนข้อมูลดังกล่าว โดยข้อมูลเช่นว่านี้ติดอยู่หรือปรากฏเกี่ยวข้องกับงานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิ่งบันทึกการแสดง”

ข้อมูลการบริหารสิทธิ (Rights Management Information/RMI)

- แสดงถึงความเป็นเจ้าของงาน รวมถึงเงื่อนไขในการที่ผู้อื่นจะใช้งานดังกล่าว
- นำข้อมูลดังกล่าวไปยึดโยงกับตัวงาน
- ตัวอย่าง : ลายน้ำ (Watermark), ลายเซ็น, การใช้หมายเลข เช่น ISBN (International Standard Book Number) หรือ ISAN (International Standard Audiovisual Number) หรือ หมายเลขอื่นๆ เป็นต้น

มาตรการทางเทคโนโลยี

“มาตรการทางเทคโนโลยี” หมายความว่า เทคโนโลยีที่ใช้
คุ้มครองสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตาม
พระราชบัญญัตินี้ หรือเทคโนโลยีที่ใช้ควบคุมการเข้าถึงงาน
อันมีลิขสิทธิ์หรือสิ่งบันทึกการแสดง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
[(แก้ไขโดย พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2565 ซึ่งมีผล
ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 180 วันนับแต่วันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา (วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ
24 ก.พ. 2565)]

มาตรการทางเทคโนโลยี/มาตรการป้องกันทางเทคโนโลยี (Technological Protection Measures/TPMs)

- เทคโนโลยีที่ใช้คุ้มครองสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง/ควบคุมการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิ่งบันทึกการแสดง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- มาตรการทางเทคโนโลยีอาจเป็นมาตรการในการควบคุมการเข้าถึงงานที่มีลิขสิทธิ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ได้รับอนุญาต
- ตัวอย่าง : การเข้ารหัส (encryption), การใช้ Password เป็นต้น

การได้มาซึ่งลิขสิทธิ์

- มาตรา 78

- ม. 78 วรรคแรก

- “งานอันมีลิขสิทธิ์อยู่แล้วตามพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช 2474 หรือพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้”

- ม. 78 วรรคสอง

“งานที่ได้จัดทำขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และไม่มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและ ศิลปกรรม พุทธศักราช 2474 หรือพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 แต่เป็นงานที่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตาม พระราชบัญญัตินี้ ให้ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตาม พระราชบัญญัตินี้”

1. งานที่ ก.ม.เก่าคุ้มครอง (สร้างสรรค์ปี 2535)

2. งานที่ ก.ม.เก่าไม่คุ้มครอง แต่ ก.ม.ใหม่
คุ้มครอง (สร้างสรรค์ปี 2536)

วันที่ พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ 2537 มีผลบังคับใช้

มาตรา 8 ให้ผู้สร้างสรรค์เป็นผู้มีลิขสิทธิ์ในงานที่ตน
ได้สร้างสรรค์ขึ้นภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่ยังไม่ได้มีการโฆษณางาน ผู้สร้างสรรค์
ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยหรืออยู่ในราชอาณาจักรหรือเป็น
ผู้มีสัญชาติหรืออยู่ในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา
ว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย
ตลอดระยะเวลาหรือเป็นส่วนใหญ่ในการสร้างสรรค์งานนั้น

(2) ในกรณีที่ได้มีการโฆษณาแล้ว การโฆษณานั้นในครั้งแรก ได้กระทำขึ้นในราชอาณาจักรหรือในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย หรือในกรณีที่การโฆษณาครั้งแรกได้กระทำนอกราชอาณาจักรหรือในประเทศอื่นที่ไม่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย หากได้มีการโฆษณาดังกล่าวในราชอาณาจักรหรือในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วยภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการโฆษณาครั้งแรก หรือผู้สร้างสรรค์เป็นผู้มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ใน (1) ในขณะที่มีการโฆษณางานครั้งแรก

ในกรณีที่ผู้สร้างสรรค์ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย
ถ้าผู้สร้างสรรค์เป็นนิติบุคคล นิติบุคคลนั้นต้องเป็น
นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย

• ต้องมีจุดเกาะเกี่ยวกับประเทศภาคีข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย

1. หลักสัญชาติ

2. หลักถิ่นที่อยู่

3. หลักการโฆษณางานครั้งแรก

(Berne 1971 Art. 3, พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ ม.8)

1. หลักสัญชาติ (Nationals)

- ผู้สร้างสรรค์มีสัญชาติของประเทศภาคี
ข้อตกลงระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี
(ม. 8 (1), วรรคท้าย; พ.ร.บ. สัญชาติ)

2. หลักถิ่นที่อยู่ (Habitual Residence)

- ผู้สร้างสรรค์มีถิ่นที่อยู่ในประเทศภาคีข้อตกลงระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคีตลอดเวลาหรือเป็นส่วนใหญ่ในการสร้างสรรค์งาน (ม.8 (1))

นาย C

เขียนหนังสือในประเทศภาคี	เขียนหนังสือนอกประเทศภาคี
3 เดือน	7 เดือน
70 หน้า	30 หน้า

นาย D

เขียนหนังสือในประเทศภาคี	เขียนหนังสือนอกประเทศภาคี
7 เดือน	3 เดือน
30 หน้า	70 หน้า

3. หลักการโฆษณางานครั้งแรก (First Published)

“การโฆษณา” หมายความว่า การนำสำเนาจำลองของงานไม่ว่าในรูปหรือลักษณะอย่างใดที่สร้างขึ้นโดยความยินยอมของผู้สร้างสรรค์ออกจำหน่าย โดยสำเนาจำลองนั้นมีปรากฏต่อสาธารณชนเป็นจำนวนมากพอสมควรตามสภาพของงานนั้น... (ม. 4)”

- โฆษณางานครั้งแรกในประเทศภาคี
(ม.8 (2))
- โฆษณางานครั้งแรกนอกประเทศภาคี
แต่ต่อมาโฆษณางานในประเทศภาคีภายใน 30 วัน
นับแต่วันที่มีการโฆษณาครั้งแรก
(ม.8 (2))

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 846/2534

“...ลิขสิทธิ์เป็นทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 ได้ให้คำจำกัดความ...
สิทธิ์ในงานอันมีลิขสิทธิ์ตามที่กฎหมายให้ความคุ้มครอง
จึงต่างกับสิทธิ์ในกรรมสิทธิ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1336
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์”

ทั้งสภาพของลิขสิทธิ์ก็ไม่อาจมีการครอบครองเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฯ มาตรา 13 ดังเช่นสิทธิในกรรมสิทธิ์บนอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ซึ่งมีการครอบครองได้ สิ่งที่จำเลยทั้งสองครอบครองไว้จึงเป็นเพียงการครอบครองแผ่นกระดาษที่มีเนื้อเพลงพิพาทอันเป็นสังหาริมทรัพย์เท่านั้น มิได้ก่อให้เกิดสิทธิในลิขสิทธิ์ได้แต่อย่างใด...เมื่อไม่มีกฎหมายให้สิทธิแก่ผู้ได้มาซึ่งลิขสิทธิ์โดยการครอบครองปรปักษ์ จำเลยทั้งสองจึงไม่อาจอ้างว่าได้ลิขสิทธิ์ในเพลงพิพาทมาโดยการครอบครองปรปักษ์”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7036/2543

“หนังสือแบบฝึกคณิตคิดเลขเร็วของโจทก์เป็นตำราเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 6...เป็นงานวรรณกรรมตามความหมายในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะที่โจทก์สร้างสรรค์งานดังกล่าว หารือเป็นเพียงความคิด ขั้นตอน กรรมวิธี ระบบ วิธีใช้หรือทำงาน แนวความคิด หลักการ การค้นพบ หรือทฤษฎีทางคณิตศาสตร์ อันไม่ได้รับความคุ้มครองแต่อย่างใดไม่ หนังสือแบบฝึกคณิตคิดเลขเร็วจึงเป็นงานวรรณกรรมอันมีลิขสิทธิ์ของโจทก์...”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7772/2557

“การที่โจทก์ร่วมนำตัวเลข รูปภาพและเครื่องหมายต่าง ๆ มาปรับใช้เป็นโจทย์ปัญหาในวิชาคณิตศาสตร์เพื่อให้นักเรียนสามารถคิดวิธีทำและหาคำตอบได้ในเวลาอันรวดเร็วในหนังสือ... นั้นมิได้มีเพียงทฤษฎีทางคณิตศาสตร์ หนังสือของโจทก์ร่วมทั้งสองเล่มดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นงานนิพนธ์ที่โจทก์ร่วมได้สร้างสรรค์ขึ้นเป็นเรื่องราวในรูปของหนังสือด้วยความวิริยะอุตสาหะโดย

ใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้วยการ
แสดงออกซึ่งการริเริ่มของใจที่ตัวเองโดยมิได้ทำซ้ำ
หรือตัดแปลงจากงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นอันเป็นงาน
วรรณกรรมตามความหมายในมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ.
ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 หาใช่เป็นเพียงความคิด หรือ
ขั้นตอน กรรมวิธีหรือระบบ หรือวิธีใช้หรือทำงาน หรือ
แนวความคิด หลักการ การค้นพบ หรือทฤษฎีทาง
คณิตศาสตร์อันไม่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 6
วรรคสอง”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6379/2537

“งานออกแบบปากกาลูกคลื่น เป็นงานสร้างสรรค์อันเกิดจาก
การนำเอาการสร้างแบบพิมพ์รูปลักษณะของปากกา...อันเข้า
ลักษณะศิลปกรรมประเภทงานจิตรกรรมและการสร้าง
แม่พิมพ์กับหุ่นจำลองของปากกาดังกล่าว ซึ่งเป็นงาน
สร้างสรรค์รูปทรงที่เกี่ยวกับปริมาตรที่สัมผัสและจับต้องได้
อันเข้าลักษณะศิลปกรรมประเภทงานประติมากรรมมา
ประกอบเข้าด้วยกัน

งานสร้างสรรค์แบบปากกา...จึงเป็นงานศิลปะประยุกต์
อันอาจได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์
พ.ศ. 2521...มาตรา 6 ประกอบด้วยมาตรา 4...”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5306/2550

“จำเลยทั้งสามละเมิดลิขสิทธิ์งานวรรณกรรมของโจทก์ โดย
ทำซ้ำ ดัดแปลงข้อมูล รูปภาพในเว็บไซต์และในเอกสารโฆษณาสินค้า
การทำซ้ำ ดัดแปลงข้อมูลต่างๆ ของเครื่องกรองน้ำในเว็บไซต์...เป็นการ
ทำซ้ำ ดัดแปลงข้อมูลต่างๆ ของเครื่องกรองน้ำซึ่งเป็นงานวรรณกรรม...
การกระทำของจำเลยทั้งสามจึงเป็นการกระทำละเมิดตาม
พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ฯ มาตรา 27 และมาตรา 31”